

GAA-141

Seat No. _____

B. A. (Sem. IV) Examination

March / April - 2017

Sanskrit : Paper-CE-403

(१) पंचतंत्रे मित्रभेदम् (पंडित विष्णुशर्मा रचितम्)

(२) व्याकरणम्

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ (अ) नीचेना गद्यपंडोभांथी गभे ते भेनो अनुवाद करो : ८

(१) अस्ति कस्मिंश्चिज्जलाशये कम्बुग्रीवो नाम कच्छपः । तस्य च सङ्कटविकटनाम्नी मित्रे हंसजातीये परमस्नेहकोटिमाश्रिते । तौ च हंसौ नित्यमेव सरस्तीरमासाद्य तेन सहानेकदेवर्षि महर्षीणां कथाः कृत्वास्तमनवेलायां स्वनीऽसंश्रयं कुरुतः । अथ गच्छता कालेनानावृष्टिवशात्सरः शनैः शनैः शोषमगमत् । ततस्तद्दुःखदुःखितौ तावूक्तुः - भो मित्र ! जम्बालशेषमेतत्सरः सञ्जातं, तत्कथं भवान्भविष्यतीति व्याकुलत्वं नो हृदि वर्तते । तच्छ्रुत्वा कम्बुग्रीव आह - "भो साम्प्रतं नास्त्यस्माकं जीवितव्यं जलाभावात् ।

(२) अस्ति कस्मिंश्चिद्धनोद्देशे वज्रदंष्ट्रो नाम सिंहः । तस्य चतुरकक्रव्यमुखनामानौ शृगालवृकौ प्रत्यभूतो सहानुगतौ तत्रैव वने प्रतिवसतः । अथान्यदिने सिंहेन कदाचिदासन्नप्रसवा प्रसववेदनया स्वयूथाद् भ्रष्टोष्ट्रयुपविष्टा कस्मिंश्चिद्धनोद्देशे समासादिता । अथ तां व्यापाद्य

यावदुदरं स्फोटयति तावज्जीवैल्लघुहासेरक शिशुर्निष्कान्तः ।
सिहोऽपि दासेरक्या, पिशितेन सपरिवारः परां
तृप्तिमुपागतः परं स्नेहाद् हासेरकं गृहमानीयदेमुवाच -
भद्र ! न तेऽस्ति मृत्योर्भयं मत्तो नान्यस्मादपि । ततः
स्वेच्छयाऽत्र वने भ्राम्यताम् ।

- (3) कस्मिंश्चिदधिष्ठाने धर्मबुद्धिः पापबुद्धिश्च द्वे मित्रे प्रतिवसतः
स्म । अथ कदाचित्पापबुद्धिना चिन्तितम् - अहं
तावन्मूर्खो दारिद्रयोपेतश्च । तदेनं धर्मबुद्धिमादाय देशान्तरं
गत्वास्याश्रयेणार्थोपार्जनं कृत्वैनमपि वञ्चयित्वा सुखी
भवामि अथान्यस्मिन्नहनि पापबुद्धिर्धर्मबुद्धिं प्राह - भो
मित्र ! वार्द्धक्यभावे किमात्मनश्चेष्टितं स्मरिष्यसि ?
देशान्तरमादृष्ट्वा कां शिशुजनस्य वार्ता कथयिष्यसि ?
उक्तं च -

देशान्तरेषु बहुविधभाषावेशादि येन न ज्ञातम् । भ्रमता
धरणीपठे तस्य फलं जन्मनो व्यर्थम् ॥

(4) नीचेनाभांथी गमे ते भे असंदर्भ समजावो :

4

- (1) क्षारं जलं कापुरूषाः पिबन्ति ।
(2) गतानुगतिको लोको न लोकः पारमार्थिकः ।
(3) पयः पानं भुजङ्गनां केवलं विषवर्धनम् ।
(4) यतः साधोः शिक्षा गुणाय संपद्यते, ना साधोः ।

2 पंथतंत्रनी शैली विशे विस्तृत नीध लभो.

18

अथवा

2 चटक - कुञ्जर कथानो सार आधी तेभां व्यक्त थतो बोध
स्पष्ट करो.

18

૩ પ્રાણીકથાનું સ્વરૂપ ચર્ચા અને પંચતંત્રનું પ્રાણીકથા તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. ૧૪

અથવા

૩ પંચતંત્રની કથાઓને આધારે પ્રાપ્ત થતાં બોધને જણાવો. ૧૪

૪ ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે) ૧૪

- (૧) ટિટ્ટિમ - સમુદ્રકથા
- (૨) પંચતંત્રની વાર્તાકથન કલા
- (૩) વાનરચટકયો: કથા
- (૪) પંચતંત્રની પાઠ પરંપરા

૫ નીચેનામાંથી ગમે તે સાત પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-બે વાક્યોમાં લખો : ૧૪

- (૧) બૃહત્કથાના આધારે રચાયેલ ત્રણ કથાગ્રંથોના નામ આપો.
- (૨) પંચતંત્રના કેટલા તંત્ર છે ? કયાં-કયાં ?
- (૩) મિત્ર સંપ્રાપ્તિમાં કયા-કયા મિત્રોની કથા છે ?
- (૪) વિષ્ણુશર્માએ પંચતંત્રની રચના કેમ કરી ?
- (૫) મત્સ્યત્રયકથા દ્વારા શો બોધ મળે છે ?
- (૬) બુવીયા: અને સ્યુનું રૂપ ઓળખાવો.
- (૭) દઘાત્ અને કુર્યાવનું રૂપ ઓળખાવો.
- (૮) ચિ ધાતુનું વિધ્યર્થ પ્ર.પુ.એ.વ. અને આજ્ઞાર્થ બી.પુ.એ.વ.નું રૂપ આપો.
- (૯) અસ્ ધાતુનું વિધ્યર્થ બી.પુ.એ.વ. અને આજ્ઞાર્થ ત્રી.પુ.બ.વ.નું રૂપ આપો.
- (૧૦) દત્ત અને સ્તના રૂપો ઓળખાવો.
- (૧૧) કુવીરન્ અને ચિનુયુ: ના રૂપો ઓળખાવો.
- (૧૨) બ્રુવન્તુ અને કુર્વતામ્ના રૂપો ઓળખાવો.